

Renmarkskommittén

N 2021:02

Magdalena Pucher

Magdalena.pucher@regeringskansliet.se

PM 31 – Girjas samebys upplåtelser och förvaltning av småviltsjakt och fiske

Innehåll

1. Tidsperiod	2
2. Upplåtelse av jakt.....	2
2.1 Jaktkort	2
2.2 Jaktområden	2
2.3 Jakttider.....	2
2.4 Villkor	3
2.5 Priser	4
2.6 Avlysningar.....	4
2.7 Förändrat jakttryck efter Girjasdomen?	4
3. Upplåtelse av fiske	5
3.1 Vem får köpa fiskekort.....	5
3.2 Fiskeområden.....	5
3.3 Fisketider	5
3.4 Villkor	6
3.5 Priser	6
3.6 Avlysningar.....	6
3.7 Förändrat fisketryck efter Girjasdomen?	7
4. Bevakning och förvaltning av jakt och fiske.....	7
4.1 Bevakning.....	7
4.2 Förvaltning.....	7

1. Tidsperiod

Högsta domstolens dom i Girjasålet meddelades i januari 2020. Girjas sameby började upplåta småviltsjakt (fortsättningsvis ”jakt”) och fiske inom samebyns område i februari 2020. Det innebär att samebyn hittills har upplåtit jakt och fiske i knappt två och ett halvt år, varav två hela jaktsäsonger (september–april 2020/2021 respektive 2021/2022).

2. Upplåtelse av jakt

2.1 Jaktkort

Det finns två typer av jaktkort – säsongkort och dygnstillstånd. För bägge har samebyn beslutat att de får lösas endast av boende i Norrbottens län.

Jaktkorten säljs via sidan NatureIT, dvs. på samma sätt som då Länsstyrelsen i Norrbotten (länsstyrelsen) skötte upplåtelseerna. Det sker ingen försäljning direkt av samebyn och samebymedlemmarna bedriver inte heller någon turistverksamhet där jakt och fiske ingår.

Till skillnad från länsstyrelsen säljer samebyn inga hundträningkort.

2.2 Jaktområden

Samebyområdet är uppdelat i tio jaktområden, vilka i stort sett överensstämmer med hur området var uppdelat då länsstyrelsen skötte upplåtelseerna.

Jaktkorten gäller för samtliga områden. Ett jaktkort behöver aktiveras av köparen i förväg med angivande av vilket eller vilka områden man avser att jaga i och under vilka dagar jakten kommer att ske.

Det finns tankar hos samebyn om att dela upp områdena i mindre delar, för att kunna möjliggöra ett än mer flexibelt system.

2.3 Jakttider

Jaktstarten har skjutits upp med en vecka i två jaktområden (jaktstart den 1 september) och med tre veckor i övriga områden (jaktstart den 15 september). Tiderna i övrigt följer dem som gäller enligt svensk jaktlagstiftning.

Skälet till att jaktstarten skjutits upp till den 15 september är sarvslakten, som infaller runt 10–12 september. Inför sarvslakten behöver renarna vara i sina naturliga områden, vilka är desamma som områdena för fågeljakt. Därför behöver områdena vara fria från jakt under denna tid. Efter att insamling och slakt skett, släpps renarna ut igen. Samebyn har då velat ge renarna ett eller ett par dygns återhämtning innan jakten startar.

När det gäller de två områdena där jaktstarten bara skjutits upp en vecka, är det områden i skogslandet där renskötseln inte störs av jakten på samma vis. Tanken för de områdena är att renarna ska röra sig därifrån upp till de övriga områdena inför sarvslakten, och det har därför varit lämpligt att lägga jaktpremiären där den 1 september.

2.4 Villkor

Av samebyns skriftliga villkor för jakten framgår att all jakt ska bedrivas i enlighet med de lagar och regler som gäller i jaktlagstiftningen samt att jakttillståndsinnehavaren ska följa gällande regler i terrängkörningslagen och rennärlingslagen.

Dessutom har samebyn villkor som liknar de tre fjällsstyrelsernas gemensamma s.k. ramvillkor. Länsstyrelsernas ramvillkor innehåller närmare bestämmelser om jakten. Dessa reglerar t.ex. jägares skyldighet att lämna in viltrapporter efter avslutad jakt och förbud mot försäljning av vilt, men också vissa preciseringar om hänsyn till renskötseln. När det gäller viltrapporter ska dessa framöver vidarebefordras till länsstyrelsen.

I några avseenden har samebyn lagt till egna skrivningar. Samebyn har lagt till ett inledande stycke i villkoren, som lyder *”Jakten ska bedrivas med hänsyn till renskötseln, naturen, samisk kultur och kulturlämningar. Hänsyn till samiska bosättningar och renskötselanläggningar är en självklarhet. Hänsyn ska även tas till andra samiska näringar såsom slöjd, jakt och fiske.”* Samebyn har också lagt till att all jakt ska präglas av god etik.

Vidare har samebyn, i anslutning till villkoret om att jakt ska ske på ett sådant sätt att olägenhet av betydelse inte uppkommer för rennärlingen (villkoret gäller även enligt länsstyrelsens regler), lagt till att jägaren är skyldig att meddela samebyn ifall olägenhet för renskötseln skulle uppstå.

Skillnaden beträffande hundträning har beskrivits ovan.

2.5 Priser

Priserna har sedan Girjas övertog upplåtelseerna legat kvar på samma nivå som länsstyrelsens priser. För jaktsäsongen 2021/2022 uppgår priset för årskort till 800 kr och för dygnstillstånd till 275 kr.

Framgent kommer priserna att behöva justeras uppåt något, för att systemet ska bli självbärande. Det förväntas dock inte handla om några större belopp.

2.6 Avlysningar

Enligt länsstyrelsernas ramvillkor gäller att länsstyrelserna har rätt att avlysa särskilda områden från jakt för att förhindra störningar i renskötseln samt att begränsa antalet jägare inom vissa områden i syfte att anpassa jakttrycket med hänsyn till god jakt och viltvård m.m. Girjas samebys villkor är formulerade på motsvarande vis när det gäller samebys rätt att avlysa ett område och begränsa antalet jägare.

Vid maximalt jakttryck gäller att endast jägare med säsongskort får jaga. Regleringen motsvarar därmed vad som gäller vid länsstyrelsens upplåtelser, där endast jägare med kommunärstillstånd får fortsätta att jaga i ett område där det maximala jakttrycket har uppnåtts.

Samebyn upplever att man gjort färre avlysningar än vad som gjordes i länsstyrelsens regi, samt att de avlysningar som görs gäller mindre områden än tidigare. Detta eftersom samebyn nu kan styra över avlysningarna. Tidigare behövde samebyn ansöka hos länsstyrelsen om avlysning långt i förväg, vilket gjorde att man behövde ha viss marginal och ta höjd för olika möjliga scenarion. Det kunde ta en månad innan länsstyrelsens beslut fattades. Nu kan samebyn avlysa mer specifikt både tids- och rumsmässigt, vilket innebär färre och mindre omfattande avlysningar. Samebys inställning är också att försöka undvika avlysningar så långt det bara går, eftersom man vet vilka reaktioner de väcker.

2.7 Förändrat jakttryck efter Girjasdomen?

Samebyn upplever att ortsbornas jakt i området sker i ungefär samma omfattning nu som när länsstyrelsen skötte upplåtelseerna.

Däremot har samebyn, genom kravet på lokal anknytning, kunnat kapa vissa ”jakttoppar” som var föranledda av att stora grupper utländska jägare kom

och jagade. Även frånvaron av de kommersiella jaktbolagen innebär en stor skillnad i det hänseendet, eftersom större grupper av jaktturister uteblir.

3. Upplåtelse av fiske

3.1 Vem får köpa fiskekort

Samebyn har beslutat att fiskekort får köpas av boende i Norrbottens län. Det finns årskort och dygnskort.

Liksom beträffande jaktkort säljs fiskekorterna via sidan NatureIT, dvs. på samma sätt som då länsstyrelsen skötte upplåtelseerna.

Ett begränsat antal dygnskort säljs av samebyn till fiskecampen Tjuonajokk. Fiskecampen får vidareförsälja fiskekorterna fritt, dvs. även till andra än ortsbor, dock med villkoret att fisket alltid sker med en av fiskecampen anlitad guide. I övrigt sker ingen försäljning av fiskekort av samebyn och samebymedlemmarna bedriver inte heller någon turistverksamhet där jakt och fiske ingår.

3.2 Fiskeområden

Indelningen i fiskeområden överensstämmer i huvudsak med jaktområdena (se ovan).

Även beträffande fiskeområdena överväger samebyn att dela upp området i ännu mindre fiskeområden, möjligen så små som enskilda vattendrag. Övervägandena handlar om att kunna upplåta fisket på ett hållbart och samtidigt flexibelt sätt. Ett exempel gäller laxöringen, som behöver ett särskilt skydd. På våren när isen har gått kommer laxöringen upp till vissa vakar och folk kommer och fiskar där. Laxöringen behöver dock i det skedet sparas till fortplantningen. Om man då kan styra bort fisket från just de berörda enskilda vattendragen, kan laxöringen skyddas utan att stora områden behöver stängas ner för övrigt fiske.

3.3 Fisketider

Fisket är inte på samma sätt som jakten regelstyrt beträffande tider och samebyn har inte heller infört några särskilda regler eller begränsningar såvitt gäller fisketider.

3.4 Villkor

Liksom beträffande jakten överensstämmer samebyns villkor för fisket i huvudsak med länsstyrelsens villkor vid upplåtelse av fiskekort.

Samebyn har lagt till att fiske med båt inte är tillåtet i Kaitumälven.

I tillägg till det sedan tidigare gällande villkoret att fisket inte får störa renkötseln, har samebyn vidare lagt till att fisket inte heller får störa *annat djurliv*, samt att dessa villkor gäller även vid *transporter till och från fiskesjöar*.

3.5 Priser

Priserna för fiskekort har sedan Girjas övertog upplåtelseerna legat på samma nivå som länsstyrelsens priser. För jaktsäsongen 2021/2022 uppgår priset för årskort till 440 kr och för dygnstillstånd till 70 kr (vid köp av flera dygn finns mängdrabatt och priset för sju dygn uppgår till 220 kr).

Liksom för fisket överväger samebyn att justera priserna uppåt något, för att systemet ska bli självbärande.

3.6 Avlysningar

Indelningen i olika fiskeområden möjliggör för samebyn att kunna stänga ner ett mindre område, utan att det påverkar fisket i stort. Som nämnts övervägs ett särskilt skydd för laxöring i några enskilda vattendrag. I övrigt har några avlysningar hittills inte behövts göras.

Det finns ett generellt skoterförbud under kalvningstiden i maj månad, som alltså innebär att man under den tiden inte får köra skoter till fisket.

Motsvarande förbud gällde även när länsstyrelsen skötte upplåtelseerna.

Liksom då gäller också att tre sjöar i anslutning till sommarvistena är stängda för allmänheten för att kunna leverera matfisk till samebyn under sommaren.

Utöver dessa har ytterligare en sjö stängts av samebyn, vilket skedde på grund av att fiskbeståndet minskat. Förändringen i bestånd har sannolikt även med klimatförändringarna att göra och inte enbart med fisket, men som ett första steg har sjön stängts. I övrigt har som nämnts inga avstängningar gjorts.

3.7 Förändrat fisketryck efter Girjasdomen?

Liksom beträffande jakten upplever samebyn att det lokala trycket, alltså fiske utövat av lokala fiskare, är ungefär detsamma i dag som då länsstyrelsen skötte upplåtelseerna.

Den stora förändringen är i stället föranledd av frånvaron av utländska fiskare och av kommersiella fiskebolag, vilken gör att tidigare ”fisketoppar”, då stora grupper kom och fiskade samtidigt, har minskat.

Samebyn upplever därtill att skotertrafiken i samband med fisket över lag har minskat den senaste tiden, vilket tros ha att göra med de kraftigt höjda drivmedelspriserna.

4. Bevakning och förvaltning av jakt och fiske

4.1 Bevakning

Tio personer i samebyn är utsedda av samebyn för att sköta fiskebevakning. Bevakningen sker oftast sporadiskt, i samband med att man från samebyns sida är ute i markerna av andra skäl. Men vid högt tryck kan särskild bevakning behövas, t.ex. under valborg och påsk. Vid sådan bevakning betalar samebyn dagsersättning.

Bevakning av jakten är mer komplicerad, eftersom den inbegriper kontroll av vapen m.m., vilket kräver särskild utbildning. I dagsläget finns ingen person med sådan utbildning i samebyn. Samebyn har undersökt möjligheterna att låta Kiruna jakt- och fiskeförening hjälpa till med jaktbevakningen. Någon överenskommelse med föreningen dock ännu inte ingåtts.

4.2 Förvaltning

Samebyn har, i det inledande skede som varit, försökt att organisera förvaltningen genom flera kanaler. När det gäller inventering har man sökt information från lokala fågelhundsklubbar och även talat med forskargrupper. Nyligen har forskare från SLU visat intresse för att provfiska i området, vilket vore mycket positivt för samebyn.

Samebyn har även velat föra dialog med länsstyrelsen. Redan mot slutet av rättsprocessen i Girjasålet togs kontakter i syfte att utarbeta en gemensam plan för det fall samebyn skulle ta över upplåtelseerna. Då hade man också kunnat inkludera förvaltningsfrågorna. Samebyn upplever att länsstyrelsen

inte varit intresserade av någon sådan dialog. Som det nu är känner samebyn inte till om länsstyrelsen arbetar med vattenkvalitetskontroll eller annan vattenförvaltning i området.

På sikt ser samebyn framför sig att ett eget förvaltningssystem behöver utvecklas, med ett antal heltidsanställda. Samebyn har fört inledande samtal med grannsamebyarna Baste čearru och Unna tjerusj. Skulle även dessa samebyar framöver upplåta jakt och fiske är visionen att utveckla ett gemensamt förvaltningssystem och hjälpas åt med såväl förvaltning som bevakning.

SEKRETARIATSUNDERLAG